

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Factuuradres
Postbus 16180
2500 BD Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Behandeld door

- 06 MEI 2015 -

Datum
Betreft Besluit op Wob-verzoek kosten Landsadvocaat

Geachte

Bij brief van 25 februari 2015 heeft u bij het Ministerie van Veiligheid en Justitie een verzoek ingediend om openbaarmaking van informatie over onder meer de kosten voor het inschakelen van de landsadvocaat. De Minister van Veiligheid en Justitie heeft dit verzoek, voor zover dit betrekking heeft op informatie die bij mijn ministerie berust, op 2 maart 2015 ter behandeling aan mij overgedragen. Bij brief van 26 maart 2015 is de termijn om op uw verzoek te beslissen met vier weken verlengd.

U hebt na overleg met het Ministerie van Veiligheid en Justitie ingestemd met verlenging van de beslistermijn voor alle ministeries tot en met 5 mei 2015. Deze afspraak is door de Minister van Veiligheid en Justitie aan u per brief van 21 april 2015 bevestigd.

Wettelijk kader

Uw verzoek valt onder de reikwijdte van de Wob. Voor de relevante Wob-artikelen verwijst ik u naar de bijlage.

Inventarisatie documenten

Uw verzoek betreft, samengevat weergegeven, informatie over de kosten die de ministeries in de periode 2012 - 2014 hebben gemaakt voor het inschakelen van de landsadvocaat. Daarnaast heeft u verzocht om informatie over de kosten van juridische bijstand aan de overheid in een groot aantal nader aangeduide dossiers die onderwerp waren van maatschappelijk en/of politiek debat.

In uw verzoek heeft u verwezen naar een eerder verzoek om soortgelijke informatie dat u in 2011 heeft ingediend. Dat verzoek betrof de kosten voor inschakeling van de landsadvocaat in 2009, 2010 en de eerste helft van 2011, alsmede de kosten voor juridische bijstand in enkele nader aangeduide dossiers. Op dat verzoek is destijds bij besluit van 24 oktober 2011 door de Minister van Veiligheid en Justitie en bij besluit van 25 oktober 2011 door mij beslist. De door u gevraagde informatie is in 2011 openbaar gemaakt in de vorm van een overzicht. Uit uw verzoek om informatie volgt dat u ook thans prijs stelt op de ontvangst van een dergelijk overzicht en niet op openbaarmaking van de hieraan onderliggende facturen en declaraties. Aan dit verzoek geef ik gevolg.

Ons kenmerk
WJZ / 15060832

Bijlagen
2

Beoordeling*Deel 1 van uw verzoek*

Gelet op de verantwoordelijkheid van de Minister van Veiligheid en Justitie voor het contract met de landsadvocaat heeft hij, evenals in 2011, in overeenstemming met de andere ministeries de coördinatie van de afhandeling van uw verzoek ter hand genomen. In overleg met de landsadvocaat heeft de Minister van Veiligheid en Justitie een overzicht opgesteld van de kosten die de diverse departementen hebben gemaakt voor het inschakelen van de landsadvocaat in de jaren 2012-2014. Dit overzicht treft u aan als bijlage bij dit besluit. De hierin vermelde kosten bestaan uit honoraria, kantoorkosten, verschotten en BTW.

Uit het overzicht blijkt dat de kosten die de ministeries, inclusief de hieronder ressorterende externe diensten, gezamenlijk hebben gemaakt voor het inschakelen van de landsadvocaat in 2012 afgerond € 22,7 mln., in 2013 € 23,5 mln. en in 2014 € 23,0 mln. bedroegen.

De kosten die mijn ministerie heeft gemaakt voor het inschakelen van de landsadvocaat bedroegen in 2012 afgerond € 2,3 mln., in 2013 afgerond € 3,0 mln. en in 2014 afgerond € 3,6 mln.

Met betrekking tot uw verzoek om een omschrijving van de onderwerpen waarop de ingeschakelde juridische bijstand betrekking heeft, overweeg ik als volgt. Zoals ook uiteengezet in meergenoemd besluit van de Minister van Veiligheid en Justitie van 24 oktober 2011, dient de Staat der Nederlanden – net als andere (rechts)personen – in privaatrechtelijke procedures te worden vertegenwoordigd door een advocaat. De Staat is geheel vrij in het kiezen van een advocaat, maar met name om de eenheid in vertegenwoordiging te bevorderen is het van belang dat niet in elke procedure een ander kantoor de belangen van de Staat behartigt. Daarom wordt de Staat in beginsel zoveel mogelijk door hetzelfde advocatenkantoor vertegenwoordigd. Bij koninklijk besluit is bepaald dat aan de advocaat die geregeld voor de Staat optreedt, de titel 'landsadvocaat' kan worden verleend. Op dit moment is de landsadvocaat verbonden aan het advocatenkantoor Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn. Bij dat kantoor is een groot aantal advocaten werkzaam, die allen een deel van hun tijd besteden aan werkzaamheden voor de Staat en de hiervan deel uitmakende bestuursorganen. Aan de titel 'landsadvocaat' zijn geen bijzondere rechten of plichten verbonden. Wel is tussen de Staat en de landsadvocaat een contract van kracht, waarin de landsadvocaat zich ertoe heeft verbonden om zijn kantoor zodanig in te richten dat alle zaken die de Staat aanbrengt naar behoren kunnen worden behartigd. Daarnaast heeft de landsadvocaat zich verbonden om geen zaken aan te nemen die strijdig zouden kunnen zijn met de belangen van de Staat. Deze verplichtingen voor de landsadvocaat gelden ook voor al zijn kantoorgenoten. Het contract tussen de Staat en de landsadvocaat biedt de Staat de ruimte om desgewenst een andere advocaat dan de landsadvocaat in te schakelen. In voorkomende gevallen wordt van die mogelijkheid ook gebruik gemaakt. Hoewel het merendeel van de juridische aangelegenheden binnen de ministeries zelf wordt behandeld, maken alle ministeries gebruik van de diensten van de landsadvocaat. Het grootste deel van de zaken betreft verplichte procesvertegenwoordiging in civiele procedures. Voor het Ministerie van

Directie Wetgeving en
Juridische Zaken

Ons kenmerk
WJZ / 15060832

Economische Zaken gaat het bijvoorbeeld om kort gedingen in verband met aanbestedingen, maar ook om procedures als incasso zaken, zaken in verband met wanprestatie en onrechtmatige daad en dergelijke.

Naast civielrechtelijke procedures wordt de landsadvocaat soms ook ingeschakeld in specialistische bestuursrechtelijke zaken, bijvoorbeeld als in een procedure specifieke deskundigheid vereist is. Uitgangspunt is echter dat de Staat en zijn bestuursorganen ervoor zorgdragen dat voldoende juridische deskundigheid aanwezig is binnen de rijksoverheid, zodat gepaste terughoudendheid kan worden betracht bij het inschakelen van de landsadvocaat en andere externe juridische bijstand.

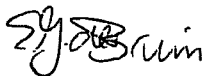
Deel 2 van uw verzoek

Het tweede deel van uw verzoek betreft een groot aantal nader aangeduide dossiers. Ik beschik niet over documenten die betrekking hebben op de dossiers die u in uw verzoek noemt.

Besluit

Ik heb besloten aan uw verzoek tegemoet te komen en de informatie waarom u verzocht openbaar te maken in bijlage 2 bij dit besluit.

Hoogachtend,
de Minister van Economische Zaken,
namens deze:

E.J. de Bruin
plv. directeur Wetgeving en Juridische Zaken

Tegen dit besluit kunt u binnen zes weken na de dag waarop dit is bekend gemaakt een bezwaarschrift indienen, gericht aan de Minister van Economische Zaken, ter attentie van Directie Wetgeving en Juridische Zaken, Postbus 20401, 2500 EK 's-Gravenhage.

Bijlage 1 – Relevante artikelen uit de Wob*Artikel 1*

In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

- a. document: een bij een bestuursorgaan berustend schriftelijk stuk of ander materiaal dat gegevens bevat;
- b. bestuurlijke aangelegenheid: een aangelegenheid die betrekking heeft op beleid van een bestuursorgaan, daaronder begrepen de voorbereiding en de uitvoering ervan;
- c. intern beraad: het beraad over een bestuurlijke aangelegenheid binnen een bestuursorgaan, dan wel binnen een kring van bestuursorganen in het kader van de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een bestuurlijke aangelegenheid;
- d. niet-ambtelijke adviescommissie: een van overheidswege ingestelde instantie, met als taak het adviseren van een of meer bestuursorganen en waarvan geen ambtenaren lid zijn, die het bestuursorgaan waaronder zij ressorteren adviseren over de onderwerpen die aan de instantie zijn voorgelegd. Ambtenaren, die secretaris of adviserend lid zijn van een adviesinstantie, worden voor de toepassing van deze bepaling niet als leden daarvan beschouwd;
- e. ambtelijke of gemengd samengestelde adviescommissie: een instantie, met als taak het adviseren van één of meer bestuursorganen, die geheel of gedeeltelijk is samengesteld uit ambtenaren, tot wier functie behoort het adviseren van het bestuursorgaan waaronder zij ressorteren over de onderwerpen die aan de instantie zijn voorgelegd;
- f. persoonlijke beleidsopvatting: een opvatting, voorstel, aanbeveling of conclusie van een of meer personen over een bestuurlijke aangelegenheid en de daartoe door hen aangevoerde argumenten;
- g. milieu-informatie: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 19.1a van de Wet milieubeheer;
- h. hergebruik: het gebruik van informatie die openbaar is op grond van deze of een andere wet en die is neergelegd in documenten berustend bij een overheidsorgaan, voor andere doeleinden dan het oorspronkelijke doel binnen de publieke taak waarvoor de informatie is geproduceerd;
- i. overheidsorgaan:
  - 1°. een orgaan van een rechtspersoon die krachtens publiekrecht is ingesteld, of
  - 2°. een ander persoon of college, met enig openbaar gezag bekleed.

Artikel 3

1. Een ieder kan een verzoek om informatie neergelegd in documenten over een bestuurlijke aangelegenheid richten tot een bestuursorgaan of een onder verantwoordelijkheid van een bestuursorgaan werkzame instelling, dienst of bedrijf.
2. De verzoeker vermeldt bij zijn verzoek de bestuurlijke aangelegenheid of het daarop betrekking hebbend document, waarover hij informatie wenst te ontvangen.
3. De verzoeker behoeft bij zijn verzoek geen belang te stellen.

4. Indien een verzoek te algemeen geformuleerd is, verzoekt het bestuursorgaan de verzoeker zo spoedig mogelijk om zijn verzoek te preciseren en is het hem daarbij behulpzaam.
5. Een verzoek om informatie wordt ingewilligd met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 10 en 11.

Artikel 6

1. Het bestuursorgaan beslist op het verzoek om informatie zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen vier weken gerekend vanaf de dag na die waarop het verzoek is ontvangen.
2. Het bestuursorgaan kan de beslissing voor ten hoogste vier weken verdagen. Van de verdaging wordt voor de afloop van de eerste termijn schriftelijk gemotiveerd mededeling gedaan aan de verzoeker.
3. Onverminderd artikel 4:15 van de Algemene wet bestuursrecht wordt de termijn voor het geven van een beschikking opgeschort gerekend vanaf de dag na die waarop het bestuursorgaan de verzoeker mededeelt dat toepassing is gegeven aan artikel 4:8 van de Algemene wet bestuursrecht, tot de dag waarop door de belanghebbende of belanghebbenden een zienswijze naar voren is gebracht of de daarvoor gestelde termijn ongebruikt is verstreken.
4. Indien de opschorting, bedoeld in het derde lid, eindigt, doet het bestuursorgaan daarvan zo spoedig mogelijk mededeling aan de verzoeker, onder vermelding van de termijn binnen welke de beschikking alsnog moet worden gegeven.
5. Indien het bestuursorgaan heeft besloten informatie te verstrekken, wordt de informatie verstrekt tegelijk met de bekendmaking van het besluit, tenzij naar verwachting een belanghebbende bezwaar daar tegen heeft, in welk geval de informatie niet eerder wordt verstrekt dan twee weken nadat de beslissing is bekendgemaakt.
6. Voor zover het verzoek betrekking heeft op het verstrekken van milieu-informatie:
  - a. bedraagt de uiterste beslistermijn in afwijking van het eerste lid twee weken indien het bestuursorgaan voornemens is de milieu-informatie te verstrekken terwijl naar verwachting een belanghebbende daar bezwaar tegen heeft;
  - b. kan de beslissing slechts worden verdaagd op grond van het tweede lid, indien de omvang of de gecompliceerdheid van de milieu-informatie een verlenging rechtvaardigt;
  - c. zijn het derde en vierde lid niet van toepassing.

Artikel 7

1. Het bestuursorgaan verstrekt de informatie met betrekking tot de documenten die de verlangde informatie bevatten door:
  - a. kopie ervan te geven of de letterlijke inhoud ervan in andere vorm te verstrekken,
  - b. kennisneming van de inhoud toe te staan,
  - c. een uittreksel of een samenvatting van de inhoud te geven, of
  - d. inlichtingen daaruit te verschaffen.

Directie Wetgeving en
Juridische Zaken

Ons kenmerk
WJZ / 15060832

2. Het bestuursorgaan verstrekt de informatie in de door de verzoeker verzochte vorm, tenzij:
- a. het verstrekken van de informatie in die vorm redelijkerwijs niet geveerd kan worden;
  - b. de informatie reeds in een andere, voor de verzoeker gemakkelijk toegankelijke vorm voor het publiek beschikbaar is.
3. Indien het verzoek betrekking heeft op milieu-informatie als bedoeld in artikel 19.1a, eerste lid, onder b, van de Wet milieubeheer, verstrekt het bestuursorgaan, zo nodig, en indien deze informatie voorhanden is, tevens informatie over de methoden die zijn gebruikt bij het samenstellen van eerstbedoelde informatie.

Directie Wetgeving en
Juridische Zaken

Ons kenmerk
WJZ / 15060832

**Bijlage 2 - Kosten inschakeling landsadvocaat ten behoeve van alle
departementen in de periode 2012-2014 (bedragen in miljoenen euro's)**

Ministerie	2012	2013	2014
AZ	0,1	0,2	0,1
BZK	2,9	2,6	2,4
BZ	0,2	0,2	0,2
DEF	1,4	1,4	1,2
EZ	2,3	3,0	3,6
FIN	2,0	2,3	2,4
I&M	5,8	5,7	5,2
OCW	0,6	0,3	0,3
SZW	0,5	0,6	0,5
VenJ	5,5	5,9	6,0
VWS	1,4	1,3	1,1
Totaal*	22,7	23,5	23,0